

Тек ће следећа влада бити реформска

У преговорима са ЕУ, који ће трајати више година, Србија ће се значајно променити. Та промена важнија је од чланства. Оно што грађани очекују од ове владе није убрзано чланство у Унији, колико је то вапај да Србија изгледа другачије

АНТОНЕЛА РИХА

Са садашње позиције генералног секретара савета за регионалну сарадњу, и претходног искуства рада у ОЕБС-у, Горан Свилановић је у могућности да Србију мери у контексту региона и међународних прилика. А са искуством министра спољних послова из владе Зорана Ђинђића да прати промене власти и промене политика. Некадашњи антиратни активиста и председник Грађанског савеза Србије каже да није био изненађен чињеницом да је власт на челу са Николићем, Вучићем и Дачићем кренула путем европских интеграција: „Неки процеси, неке одлуке, неке политике, траже време да sazреју... Сада је дошло то време. Огромна одговорност коју понесете учини да све оно што сте мислили док сте били у опозицији још једном проверите у сусрету са конкретним подацима о стању у земљи, са политичким процесима који су започели одавно. Нађете се у матици регионалне и глобалне политике, чији ток у ствари не можете да мењате као што вам се то чинило из опозиционих посланичких клубова. Ту су споразуми са инвеститорима, са ММФ-

ом, са ЕУ, са кључним партнерима из света, најутицајнијим земљама. Покушавају да пливате најбоље што можете, притиснути очекивањима оних који су за вас гласали и сопственим идејама које некада не могу да издрже тест нове реалности. Надам се да све ово имају у виду и они који су данас у опозицији када критикују оно што је урађено или још није урађено.

У Србији постоје различита мишљења, од тога да смо добили датум до оцена да је то само „зелено светло“ јер треба довршити преговоре и применити договорено. Где смо, заправо, на том путу на почетку преговора?

Направљен је нови велики корак ка остваривању циља који је себи поставила и претходна влада коју је водио председник Тадић. Његовој влади ваља честитати на томе што је Србија постала кандидат. Нова влада се нашала пред новим изазовом како започети процес придруживања и направила је огroman искорак. За мене је у целом овом процесу који зовемо „европске интеграције“, у ствари најважнији посао који долази, а који ће започети управо ова Влада Србије, коју воде Ивица Дачић и Александар Вучић. Они ће започети преговоре о придруживању ЕУ. Одлучено је да они почну почетком наредне године и за тај посао се сада ваља спремити. У тим преговорима, који ће трајати више година, а ја се надам да би могли да буду окончани у наредна два изборна циклуса, Србија ће се значајно променити. Та промена Србије важнија је од чланства у Унији. Рекао бих да оно што грађани очекују од ове владе, као и од претходних, није неопходно убрзано чланство у ЕУ, колико је то вапај да Србија изгледа другачије. Пре свега да буде посла за све и да се заустави корупција; да се у земљи поштује ред, да они који примењују законе, полиција и судови, раде ефикасно; да се поштују знање и образовање, да људи могу да планирају свој живот и животе своје деце. Е сад, изгледа да се управо тај процес преговора са ЕУ показао као најбољи начин мењања земље.

До тог пута на ЕУ неопходни кораци су спровођење Бриселског споразума. Шта ће ту бити најтеже?

Што се тог споразума тиче, као и читавог низа нових договора на којима се сада ради, а који се односе на телекомуникације или енергетику, у ствари ће најтеже бити да се повећа ниво поверења међу људима са обе стране моста, да тако кажем. Неповерење је веома дубоко и зато ће обе владе морати много да се потруде да објасне људима шта је договорено и да ли ће и колико то мењати услове живота и Срба и Албанаца, са обе стране Ибра.

Колико отпор Срба са севера Косова може да блокира цео процес?

Лако би било рећи да Срби на северу Косова не могу да спрече примену договора. Међутим, то није сасвим тачно. На крају крајева, сврха свих договора је да живот буде једноставнији, лакши, а не да се отежају услови у којима живе Срби и Албанци. Зато влада заслужује посебно признање што је у априлу месецу била веома уздржана и што су се веома трудили да покажу поштовање према председницима општина на северу и онима који су их изабрали, чак и када су се суштински разликовали.

Стално се говори о уступцима Србије. Шта је са Приштином? У каквој је позицији Тачијева влада?

Имао сам прилику да разговарам и у Приштини с највишим носиоцима власти, са представницима цивилног друштва, посланицима и новинарима. Из Приштине изгледа као да само они чине уступке. И тамо постоји снажан отпор дијалогу с Београдом и договорима који су постигнути. Политичка

какову опцију. То ће довести до акумулирања незадовољства и ту видим озбиљан извор притиска на владу да одустане од обећаних реформи. Ако би се то догодило, Србија би наставила да тоне.

Шта се догодило са опозицијом у Србији?

Опозиција је и сама у једној прелазној фази. Као што се водећа странка владе, СНС, свих ових месеци изнова профилише и консолидује у складу са новом улогом и одговорношћу за стање у земљи, тако и водећа странка опозиције, ДС, пролази кроз период озбиљних промена да би могла да прихвати веома велику одговорност за стање у земљи, као први контролор владе. Ту улогу не треба потцењивати. Први избори до којих дође највише ће користити садашњој опозицији, да потпуно прихвати нове реалности на политичкој сцени, да се измери, да у складу са резултатима избора изнова дефинише политичко вођство и нову политику.

Били сте министар спољних послова у Ђинђићевој и Живковићевој влади. Можете ли укратко да направите поређења, ана-

Влада заслужује посебно признање што је у априлу месецу била веома уздржана и показала поштовање према председницима општина на северу Косова и онима који су их изабрали, чак и када су се суштински разликовали у ставовима

ситуација у којој се косовска влада налази је другачија. Већина коју имају у парламенту је значајно мања него што је то случај с владом у Србији. Управо оно што је највећи плус српској влади, а то је висок ниво поверења међу грађанима, због одлучности у борби против корупције, појављује се као највећи минус косовској влади.

Да ли је Влада Србије испунила друге циљеве које је пре годину дана обећала?

Сви циљеви не могу преко ноћи да буду испуњени, али грађани поштују напор који је учињен у борби против корупције и ту лежи главна подршка влади. Та ће подршка бити још већа ако буду видели исту одлучност и енергију и око запошљавања. Најављена реконструкција владе биће доживљена управо као сигнал да је ова влада спремна да се сада окрене економији. Економски и социјални изазови су у ствари већи од косовског изазова и ту ће влади бити потребна још већа подршка. Долази време оштрих резова у администрацији, време штедње. Стезање каиша ће се много осетити, јер у Србији несразмерно велики број људи живи од рада у јавном сектору. Ни стање у приватном сектору није много боље и људи осећају као да немају ни-

лизу, где је Србија застајала, шта је пропустила, нада је напредовала?

У периоду између 2000. и 2004. године, била је права прилика да се уради највише у привлачењу страних инвестиција, процесу приватизације, како би се поставили темељи економског опоравка земље. А те владе су биле под притиском нерешеног косовског проблема и нарушених односа у региону после ратова. Несразмерно велика енергија свих у влади била је усмерена на питања сарадње с Трибуналом. Десет година касније тоје готово у потпуности скинуто с дневног реда. Али у тих десет или више година, као да није било довољно јавног простора и довољно енергије да би се решавала друга питања, пре свега економска и социјална.

Ево сада, готово потпуно нова влада налази се у ситуацији да сва економска и социјална питања мора да решава усред економске кризе, због чега има значајно мањи маневарски простор а улази у процес уклањања једног другог терета - нерешеног косовског питања. После промена 2000. године, све су теме којима се данас бавимо биле истовремено присутне и на један или други начин биле решаване. Сада се налазимо ▶

► у ситуацији да ће тек влада која ће доћи иза ове, у ствари бити прва српска влада од промена до данас, која ће моћи заиста да се посвети економији користећи све своје капацитете и предности које доноси процес придруживања ЕУ. Иако су све владе до данас за себе говориле да су реформске, у ствари би прва права реформска влада могла да буде наредна. Оне пре ње бавиле су се санирањем последица изгубљених ратова. А наредна би коначно могла да се бави ониме што грађани Србије очекују - променом српског друштва и његове економије, уређивањем земље.

Било је оцена да су ова Влада Србије и председник Николић направили застој у регионалној сарадњи, нарочито због изјава председника Николића да је Вуковар српски град и да у Сребреници није било геноцида. Да ли је то превазиђено?

Храбре изјаве председника Николића и гестови који су дошли касније, веома су допринели превазилажењу неразумевања и повећању поверења у нову власт у Србији и у очима свих њених суседа. Ова и наредна година биће право време за унапређење сарадње Србије са Хрватском и Босном и Херцеговином. Мислим да најважнији министри у Влади Србије већ праве простор, припрему за то.

Зашто никог из врха власти Србије није било ове године у Сребреници? Како то коментаришете?

Био сам у Сребреници пре неколико дана, у својству генералног секретара Савета за регионалну сарадњу, да одам почаст жртвама и изразим саучешће њиховим сродницима. Заједно с великим бројем дипломата из Сарајева, укључујући и представнике Амбасаде Србије у БиХ. Верујем да ће и убудуће наши највиши политичари имати довољ-

Први избори до којих дође највише ће користити садашњој опозицији, да потпуно прихвати нове реалности на политичкој сцени, да се измери, да у складу са резултатима избора изнова дефинише политичко вођство и нову политику

но људске искрености да изразе жаљење и придруже се десетинама хиљада оних који 11. јула долазе у Сребреницу. Такве, важне људске и политичке кораке очекујем и убудуће, али сваки пут морају да буду добро припремљени да би имали значајног ефекта на продубљивање поверења међу људима с обе стране Дрине.

Очекивало се од Хашког трибунала да допринесе помирењу у региону. Последње ослобађајуће пресуде (Готовина, Харадинај, Станишић, Перишић...) су аргумент онима који тврде да је реч о политичком суду. Извињања Тадића и „кљечање“ Николића нису изазвали очекивани ефекат. Шта је неопходно да земље које су ратовале превазиђу трауме, која врста дела и порука?

Посета председника Бориса Тадића Сребреници имала је веома велики значај.

Такође, изјава председника Томислава Николића отворила је простор за дијалог између Србије и БиХ о најосетљивијим питањима која се односе на процес помирења српског и бошњачког народа. Можда сте потценили дубину проблема који постоји. У корену је суштински различито разумевање узрока ратова у процесу распада СФРЈ. Сваке године се с тим сусретнемо када се рецимо у Хрватској слави „Олуја“ а у Србији се тугује за жртвама. Проблеми су дубоки и траже да прво разјаснимо шта се тачно догодило, а затим да почнемо да верујемо у искреност оних других... којем год народу да припадају. Не желим да правим паралеле између догађаја и личности, али поменућу вам као илустрацију да, ако не грешим, први немачки канцелар који је посетио Аушвиц био је тек Шмит, 1977. године, а први баварски премијер који је обишао Дахау, који се налазио у предграђу Минхена, дакле, пола сата аутом, био је

Штојбер 1994. године.

Хоће ли улазан Хрватске у ЕУ помоћи у решавању отворених проблема са Србијом?

Све што до сада није договорено свеједно ће морати да буде договорено наредних година. Истина, сада су улоге значајно промењене, Хрватска је чланица ЕУ, а Србија чланству тежи. Хрватска је до сада показала велику кооперативност и подршку придруживању Србије у ЕУ. Пример за то нису само изјаве охрабрења и подршке највиших хрватских званичника, већ и конкретно, кроз уступање превода европског законодавства нашој влади, како би убрзала сопствене припреме за преговоре.

Дуго сте ван Србије, најпре у Бечу, сада у Сарајеву. У сталном сте контакту са међународним званичницима. Како из те перспективе изгледа Србија на мапи Европе која је у кризи, обузета сопственим проблемима?

Не долазе увек критике, али некако критике добију највећи простор у Београду. А има великих успеха. Последње четири године у Бечу радио сам у ОЕБС и зато сметрам да то што ће Србија 2015. године председавати ОЕБС-ом јесте велико признање за њену конструктивну улогу на паневропском простору. ОЕБС окуља 57 земаља, ту је ЕУ, ту су још САД и Руска Федерација и све некадашње совјетске републике. То би требало да поштују сви у нашој земљи и да помогну влади која ће имати прилику да те године практично води највећу регионалну безбедносну организацију.

БРАВА СА ДВА КЉУЧА

Шта су циљеви стратегије „Југоисточна Европа 2020“?

Савет за регионалну сарадњу припремио је Стратегију запошљавања и економског раста за регион. Најважнији циљеви до 2020. године су пораст стопе запослености за 15 посто; пораст међусобне трговине у региону за 230 одсто пораст БДП са садашњих 38 на 46 процената од просека ЕУ. Циљ нам је и повећање укупнога прилива страних директних улагања у регион за 120 одсто, и коначно, 300.000 више високо образованих младих људи. Наравно са озбиљном шансом да се запосле.

Шта су предуслови да се ти циљеви остваре?

Европска брава има два кључа, један је економска стабилност а други је уређеност земље: кажњавање корупције и функционисање правосуђа. Оба ова кључа су у рукама сваке поједине владе. Све друго је политика. На то „друго“ у ствари најмање можемо да утичемо а највише се тиме бавимо. За Србију, као и за њене суседе у региону, придруживање ЕУ, а и подршка грађана влади, у ствари ће зависити од тога колико су економски успешни и колико су у стању да уреде земљу.